

Datum: 2026-03-30
Diarienummer: UBN 2026/0078

Svar på nämndinitiativ: ”Krav på extern granskning av kunskapsraset och den ekonomiska styrningen inom Utbildningsnämnden”.

Sammanfattning

I nämndinitiativet begärs att Utbildningsnämnden ska föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta om en extern, oberoende granskning av utbildningsförvaltningens ekonomiska styrning och samband mellan resursförändringar och fallande kunskapsresultat, inklusive effekterna av fristående skolers etablering. Vidare föreslås att förvaltningen åläggs att ta fram en konkret åtgärdsplan.

Utbildningsförvaltningen konstaterar att ansvarig skolchef, på nämndens uppdrag, redan har genomfört och redovisat en samlad analys av kunskapsresultat, resursfördelning och ekonomiska avvikelser för nämnden. Dessa frågor hanteras löpande inom ramen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete enligt 4 kap. skollagen (2010:800) och nämndens ansvar för intern kontroll enligt kommunallagen (2017:725). Därmed bedöms initiativets frågeställningar redan vara sakligt hanterade.

Kommunens revisorer är enligt kommunallagen självständiga och beslutar själva om inriktningen på sin granskning. Det är inte Utbildningsnämndens uppgift att initiera särskilda revisionsuppdrag. Förvaltningen bedömer därför att det inte finns skäl för nämnden att tillstyrka initiativets begäran om extern revisionsgranskning, utan att initiativet bör anses besvarat.

Beslutsförslag

Utbildningsnämnden beslutar

att anse nämndinitiativet ”Krav på extern granskning av kunskapsraset och den ekonomiska styrningen inom Utbildningsnämnden” besvarat, samt

att avstyrka förslaget i nämndinitiativet om att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta om uppdrag till externa revisorer att genomföra den efterfrågade granskningen.

Ärendet

Nämndinitiativet

I nämndinitiativet, inlämnat av Roslagspartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna i Utbildningsnämnden, redovisas oro över:

- sjunkande kunskapsresultat i årskurs 9,
- minskad bemanning på visstid och samtidigt underskott på personalkostnader,
- effekten av en ökande andel fristående skolor på den kommunala skolans resurser.

Mot bakgrund av detta föreslås att Utbildningsnämnden ska initiera en extern granskning, benämnd som ”extern och oberoende granskning” av ”externa revisorer”, av:

- utbildningsförvaltningens ekonomiska styrning, särskilt personalkostnader,
- sambandet mellan minskat elevstöd 2023–2025 och fallande kunskapsresultat,
- de ekonomiska, pedagogiska och organisatoriska konsekvenserna av en påstådd överetablering av fristående skolplatser.

Vidare föreslås att förvaltningen ska åläggas att ta fram en konkret och mätbar åtgärdsplan för att vända resultattrenden.

Genomförd analys och redovisning

På uppdrag av Utbildningsnämnden har ansvarig skolchef redan genomfört en fördjupad analys av:

- utvecklingen av kunskapsresultaten inom nämndens ansvarsområde,
- resursfördelningen, inklusive minskningen av visstidsanställda, personalkostnadsutvecklingen och orsakerna till redovisade avvikelser,
- vidtagna och planerade pedagogiska insatser och organisatoriska åtgärder.

Analysen har redovisats för nämnden vid sammanträdet den 16 december 2025, och ligger till grund för nämndens fortsatta inriktning, prioriteringar och uppdrag till förvaltningen. Nämnden följer därmed upp såväl kunskapsresultat som ekonomisk utveckling inom ramen för sitt ansvar.

Rättsliga utgångspunkter

Huvudmannens kvalitetsarbete och resursfördelning

Som huvudman ansvarar kommunen för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen 2 kap. 8 § och andra föreskrifter. På huvudmannanivå ska utbildningen systematiskt och kontinuerligt planeras, följas upp, analyseras och utvecklas enligt skollagen 4 kap. 3 §. Motsvarande kvalitetsarbete ska bedrivas på förskole- och skolenhetsnivå under rektors ansvar (4 kap. 4 § skollagen). Inriktningen ska vara att de nationella målen uppnås (4 kap. 5 § skollagen).

Om brister framkommer ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas (4 kap. 7 § skollagen).

Kommunen ska dessutom fördela resurser till utbildning utifrån barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 8 b § skollagen). På enhetsnivå ansvarar rektorn för att fördela resurser inom enheten utifrån elevernas behov (2 kap. 10 § skollagen).

Att analysera sambandet mellan resursförändringar (exempelvis minskade visstidsanställningar), stödinsatser och kunskapsresultat är således en del av huvudmannens ordinarie systematiska kvalitetsarbete och Utbildningsnämndens ansvar.

Nämndens ansvar för intern kontroll och uppföljning

Enligt kommunallagen ska nämnderna, inom sina verksamhetsområden, säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och riktlinjer samt tillämpliga föreskrifter, och att den interna kontrollen är tillräcklig (6 kap. 6 § kommunallagen). Kravet på intern kontroll innefattar bl.a. strukturer för uppföljning av ekonomi, bemanning och verksamhetsresultat.

Frågor om nämndens ekonomiska styrning och avvikelser i personalkostnader är därmed en integrerad del av nämndens ansvar för styrning och intern kontroll, inte primärt en fråga om särskild extern revision.

Kommunala revisorers självständiga roll

Kommunen ska utse revisorer för granskning av den kommunala verksamheten (3 kap. 10 § kommunallagen). Revisorerna ska årligen granska all verksamhet inom nämndernas områden i den omfattning som följer av god revisionssed. De prövar om verksamheten är ändamålsenlig och ekonomiskt tillfredsställande, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig (12 kap. 1 § kommunallagen).

Revisorerna är självständiga i förhållande till såväl nämnder som fullmäktige; deras uppdrag följer av lag och god revisionssed, inte av beställningar från enskilda nämnder. Varje revisor har rätt att framföra sin uppfattning i revisionsberättelsen (12 kap. 7 § kommunallagen). Nämnderna har inte befogenhet att besluta om vilka enskilda granskningsuppdrag revisorerna ska utföra.

Förvaltningens slutsatser

Förvaltningen gör följande bedömning:

1. Nämndinitiativets frågeställningar är redan sakligt hanterade. Genom skolchefens analys och redovisning till nämnden har de centrala frågeställningarna i initiativet – kunskapsresultat, bemanning och personalkostnader – redan belysts. Nämnden har därmed fullgjort sitt ansvar att, inom ramen för huvudmannens kvalitetsarbete och intern kontroll, följa upp verksamheten och vidta nödvändiga åtgärder (4 kap. 3 § skollagen). Initiativet kan därför anses besvarat.
2. Begäran om extern ”revision” är inte ändamålsenlig. Kommunens revisorer är självständiga och bestämmer själva inriktning och omfattning av sina granskningar (12 kap. 1 § kommunallagen). En nämnd har inte mandat att initiera en särskild ”extern revisionsgranskning” av det slag som efterfrågas. Om revisorerna bedömer att ytterligare

fördjupad granskning av Utbildningsnämndens ekonomiska styrning är motiverad kan de själva ta ställning till detta inom ramen för sin ordinarie planering.

3. Frågorna hanteras inom ordinarie styrning och kvalitetsarbete. Frågor om samband mellan resursfördelning, stödinsatser, fristående skolors etablering och kunskapsresultat ska hanteras inom huvudmannens systematiska kvalitetsarbete enligt 4 kap. 3 och 5 §§ och 2 kap. 8 b § skollagen, samt inom nämndens ansvar för god ekonomisk hushållning och intern kontroll enligt 11 kap. 1 § kommunallagen. Nämnden har redan initierat sådant arbete, och analysen som redovisats av skolchef utgör ett led i detta.

Mot denna bakgrund föreslår utbildningsförvaltningen att Utbildningsnämnden beslutar att anse nämndinitiativet besvarat samt avstyrka förslaget om extern revisionsgranskning.

Bilagor

Nämndinitiativ ”Krav på extern granskning av kunskapsraset och den ekonomiska styrningen inom Utbildningsnämnden”

Eva Wetterstrand
Utbildningsdirektör

Skickas till

Akt